

VI Wojewódzki Zlot Aktywnych Krajoznawców WZAK - Grudziądz 2012

Z inicjatywy Jana Kamińskiego członka Zarządu Oddziału PTTK im. ks. ppłk. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu oraz Krzysztofa Czerepowickiego - przewodniczącego Kujawsko-Pomorskiego Kolegium Instruktorów Krajoznawstwa PTTK, a także dzięki zaangażowaniu Ewy Kamińskiej, Reginy Dubilis-Krużyńskiej, Henryka Pasika, Piotra Łukiewskiego, Macieja Wiśniewskiego oraz Michała Banaszewskiego w dniach 6 i 7 października 2012 roku odbył się w stolicy polskiej kawalerii VI Wojewódzki Zlot Aktywnych Krajoznawców - Grudziądz 2012.

Włączenie się do obchodów jubileuszu 90-lecia zorganizowanej działalności turystyczno-krajoznawczej w Grudziądzu, promocja walorów krajoznawczych Grudziądza i jego okolic poprzez możliwość zdobycia odznak krajoznawczych „Znam Grudziądz i okolice” oraz „Miłośnik Twierdzy Grudziądz” czy wreszcie integracja środowisk krajoznawczych województwa kujawsko-pomorskiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego, to cele imprezy, które w pełni zostały zrealizowane.

W gościnnych progach grudziądzkiego Zespołu Placówek Szkolnych „Bursa” zjawilo się ponad 50 uczestników reprezentujących środowiska krajoznawców Bydgoszczy, Chełmna, Ciechocinka, Świecia, Torunia, Włocławka oraz oczywiście Grudziądza. Na VI WZAK przybyli również krajoznawcy z województwa zachodniopomorskiego - z Koszalina i ze Szczecina oraz pomorskiego - z Gdyni.

Zgodnie z obowiązującą na tej imprezie tradycją Zlot miał dwie części - roboczą i praktyczną. Jak przystało jednak na krajoznawców główną część imprezy musiała stanowić część praktyczna. Praktyczna część WZAK-u podzielona została na dwie części. Pierwsza, sobotnia obejmowała Grudziądz, natomiast część niedzielna - jego najciekawsze okolice.

W sobotę 6 października punktualnie o godzinie 11.00 komandor WZAK-u Jan Kamiński oraz Krzysztof Czerepowicki przywitali wszystkich przybyłych do Grudziądza krajoznawców, po czym rozpoczęła się realizacja niezwykle napiętego programu poznawczego. Prawie równolegle z oficjalnym rozpoczęciem VI WZAK-u zaczął padać deszcz, który praktycznie przez całą sobotę towarzyszył jego uczestnikom.

Uczestnicy Zlotu pod przewodnictwem Henryka Pasika, zwiedzanie Grudziądza rozpoczęli od wizyty pod pomnikiem Tadeusza Bora - Komorowskiego znajdującym się na Osiedlu Kawalerii Polskiej. Następnie krótki spacer i wizyta w Sali Tradycji 8 Grudziądzkiego Batalionu Walki Radioelektronicznej im gen. bryg. Zygmunta Podhorskiego. W tym miejscu przejął nas Maciej Wiśniewski - prezes grudziądzkiego Koła Przewodników Turystycznych PTTK. Jako, że jednostka wojskowa, na teren której weszliśmy stacjonuje w koszarach dawnego Centrum Wyszkozenia Kawalerii, wspomniana sala tradycji ma dwie części - pierwsza nawiązująca właśnie do tradycji jednostek wojskowych szkolących kawalerzystów, druga do obecnego gospodarza tych koszar. Maciej Wiśniewski w doskonały sposób przybliżył

nam grudziądzkie tradycje kawaleryjskie, kraszac swoją wypowiedź „smacznymi kąskami” z życia kawalerzystów.

Następny etap wycieczki to Miejskie Wodociągi i Oczyszczalnia, a ściślej rzecz ujmując nowoczesna oddana do użytku rok temu po całkowitej modernizacji - Stacja Uzdatniania Wody. Fachowy komentarz zapewnił nam pracownik MWiO. Grudziądzkie wodociągi mają długą i nieprzerwaną tradycję, rozpoczęły bowiem swoją działalność dnia 23 grudnia 1899 roku, jako Wasserwerk Graudenz.

Po obejrzeniu tych obiektów ruszyliśmy dalej. Kolejnym etapem były elementy składowe Twierdzy Grudziądz. Nasz przewodnik Henryk Pasik zaprowadził nas do dwóch fortów wewnętrznego pierścienia „Festung Graudenz”. Były to fort „Lasek Miejski” oraz bateria półpancerna „Leśny Dwór”. Obydwa obiekty, a właściwie to co po nich pozostało, w doskonały sposób ilustrują rolę, jaką przypisała im historia.

Następnie cała ekipa udała się na krótko do Wojskowych Zakładów Uzbrojenia. Tu tylko obejrzelśmy znajdujące się na dawnym budynku koszarowym grudziądzkich szkół lotniczych pamiątkowe tablice, po czym podeszliśmy do znajdującego się nieopodal Pomnika Lotników. Po wysłuchaniu historii powstania pomnika autokarem pojechaliśmy na ulicę 18 Pułku Ułanów Pomorskich, gdzie obejrzelśmy cmentarze garnizonowy i wojenny.

Kolejny spacer podczas padającego deszczu i osiągnęliśmy bramę wejściową do grudziądzkiej Cytadeli. Tu przejęli nas przewodnicy - Maciej Wiśniewski oraz Michał Banaszewski. Zostaliśmy podzieleni na dwie grupy, a nasi przewodnicy zadbali o to, abyśmy zobaczyli jak najwięcej, abyśmy na długo zapamiętali spacer podziemnymi korytarzami. Raweliny, bastiony, barki, orylony, kazamaty, bramy wodne, kurtyny, szańce, lunety, chodniki minerskie - od tych wszystkich fachowych określeń można było dostać .....

Grudziądzką cytadelę zapamiętamy również od strony przyjemniejszej dla ciała. Tu bowiem w jednym z fortecznych pomieszczeń Michał Banaszewski zadbał o to, aby grochówka, którą serwował Piotr Łukiewski była ciepła, aby ogień z kominka pozwolił się trochę rozgrzać i osuszyć, aby można było trochę odpocząć przed ostatnim krajoznawczym punktem programu wycieczki, jakim był stosunkowo szybki spacer ulicami miasta wieczorową porą. Ostatnie metry dzielące nas od Bursy pokonaliśmy w rzęsiwym deszczu.

Po powrocie z deszczowej wycieczki w godzinach wieczornych odbyła się część robocza Złotu, czyli otwarte spotkanie instruktorów krajoznawstwa i uczestników VI WZAK-u. Wzięło w nim udział między innymi dwóch Członków Honorowych PTTK (Tadeusz Rauchfleisch i Ryszard Wrzosek) oraz dwóch Zasłużonych Instruktorów Krajoznawstwa (Henryk Stopikowski i Ryszard Wrzosek). Prowadził je komandor imprezy Jan Kamiński - członek Zarządu Oddziału PTTK im. ks. ppłk. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu oraz szef Kujawsko-Pomorskiego Kolegium Instruktorów Krajoznawstwa PTTK a jednocześnie prezes grudziądzkiego Oddziału PTTK - Krzysztof Czerepowicki. W trakcie spotkania Krzysztof Czerepowicki przedstawił dokonania Kolegium w okresie od V WZAK-u, który odbył się w roku 2010 w Żninie. Podczas spotkania obaj Zasłużeni Instruktorzy Krajoznawstwa wręczyli dwie złote oraz jedną srebrną Odznaki Krajoznawcze Polski. Złote zdobyli Jan Kamiński i Henryk Pasik, a srebrną Krzysztof

Czerepowicki. W trakcie spotkania można było również wysłuchać pogadanki Jacka Treichela na temat jego zasad zdobywania odznak krajoznawczych, a także obejrzeć przygotowaną przez niego wystawę zbiorów krajoznawczych.

Na zakończenie sobotniego dnia odbyło się kolejne posiedzenie Kujawsko-Pomorskiego Kolegium Instruktorów Krajoznawstwa PTTK, na którym między innymi dokonano mianowania na stopień Instruktora Krajoznawstwa Regionu - Lesława Urbankiewicza z Włocławka oraz Tomasza Stenkę z Bydgoszczy.

Natomiast niedzielę spędziliśmy na równie intensywnej programowo wycieczce prowadzonej przez Henryka Pasika i Jana Kamińskiego propagującej najciekawsze zakątki powiatu grudziądzkiego. Trasa wycieczki obejmowała Pokrzywno, Okonin, Mełno, Słup-Młyn, Łasin, Nogat, Gubiny, Białochowo, Mokre, Lisie Kąty oraz Grudziądz. W Pokrzywnie obejrzelśmy pozostałości po XIII - wiecznym zamku krzyżackim, a w Okoninie gotycki kościół pod niezwykle rzadkim wezwaniem św. św. Kosmy i Damiana - jeden z najcenniejszych zabytków wiejskiej sztuki sakralnej na Ziemi Chełmińskiej. Do Mełna przywiodły nas trzy ciekawe z krajoznawczego punktu widzenia obiekty. Zwiedzanie rozpoczęliśmy od jednego z najlepiej zadbanych zabytkowych zespołów pałacowo-parkowych rodu Bielerów. Niestety od dłuższego czasu pałacu zbudowanego około 1855 roku nie można zwiedzać. Obejrzelśmy za to imponujące założenie parkowe z trzema stawami, licznymi pomnikami przyrody. Z braku czasu nie dotarliśmy do znajdującego się w jego południowo-zachodniej części rodowego cmentarza dawnych właścicieli Mełna - Bielerów. Pojechaliliśmy natomiast na cmentarz wojenny, na którym złożono ciała poległych żołnierzy polskich, rosyjskich, francuskich, włoskich oraz jednego Jugosłowianina.

Z Mełna udaliśmy się do osady Słupski Młyn albo Słup Młyn. W tym miejscu zobaczyliśmy działający kiedyś młyn wodny, a obecnie pełniący funkcję małej elektrowni wodnej. W dalszej kolejności obejrzelśmy też pomnikowe drzewa - dwa dęby „Adam” i „Ewa” a także teren rezerwatu przyrody „Dolina rzeki Osy”. Następny przystanek to Łasin, a ściślej rzecz ujmując znajdujące się w tej miejscowości Muzeum Pożarnictwa Ziemi Pomorskiej. Tu obejrzelśmy zgromadzone w społecznie prowadzonym przez druhów z Ochotniczej Straży Pożarnej muzeum pożarnicze eksponaty. Obejrzelśmy też statuetkę świętego Floriana znajdującą się w specjalnej niszy na wieży ciśnień. Kolejne obiekty, do których podjechaliliśmy znajdowały się w miejscowości Nogat. Były to będący w trakcie odnawiania klasycystyczny dwór z XIX wieku oraz pomnik przyrody dąb „Chrobry”. Następnie pojechaliliśmy do małej miejscowości Gubiny, by obejrzeć znajdujący się tam wybudowany w stylu gotyckim z kamienia polnego, ładnie odnowiony kościół filialny p.w. św. Krzyża.

Z Gubin dotarliśmy do Białochowa. Tu bowiem organizatorzy zaplanowali dla nas obiad, który zjedliśmy w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Oprócz obiadu w tym miejscu mieliśmy możliwość obejrzenia znajdującego się tuż przy drodze schronu, a także przepięknego parku rozciągającego się wokół pałacu będącego siedzibą placówki, która nas gościła. Następnie udaliśmy się do leśniczówki Białochowo. W tym miejscu zaczyna się bowiem trasa liczącej prawie dwa kilometry ścieżki dydaktycznej o tematyce przyrodniczo-leśnej. Przebiega ona w malowniczym terenie położonym na zboczu Basenu Grudziądzkiego. Będąca w tym miejscu

naszym przewodnikiem pracownica Nadleśnictwa Jamy przybliżyła nam szereg zagadnień związanych z ekologią i gospodarką leśną. Po przejściu ścieżki „Białochowo” obejrzelśmy znajdujący się nieopodal pomnik przyrody „Niszę źródliskową w Mokrem”. Kolejną ciekawostką na trasie wycieczki było lotnisko sportowe Aeroklubu Nadwiślańskiego w Lisich Kątach. Następnie skierowaliśmy się w stronę Grudziądza. Ale zanim tam dotarliśmy obejrzelśmy jeszcze dwa obiekty krajoznawcze. Kolejny fort wchodzący w skład wewnętrznego pierścienia twierdzy Grudziądz - Fort Tarpno oraz kolejny pomnik przyrody - wychodnię zlepieńców plejstocenijskich wraz z jaskiniami tam utworzonymi.

Pełna realizacja programu zlotu umożliwiła jego uczestnikom zdobycie dwóch Odznak Krajoznawczych „Miłośnik Twierdzy Grudziądz” oraz „Znam Grudziądz i okolice”.

W tym miejscu trzeba dodać, że VI Wojewódzki Zlot Aktywnych Krajoznawców Grudziądz 2012 mógł się odbyć dzięki wsparciu Starostwa Powiatowego w Grudziądzu oraz Miejskich Wodociągów i Oczyszczalni sp. z o.o. w Grudziądzu. Serdecznie dziękujemy.

Przewodniczący Kujawsko-Pomorskiego Kolegium Instruktorów Krajoznawstwa PTTK Krzysztof Czerepowicki każdej osobie, która przyczyniła się do realizacji programu Zlotu wręczył pamiątkowy adres z podziękowaniem.

Tym samym niezwykle napięty ale i bardzo ciekawy program Zlotu został w pełni zrealizowany. Krajoznawcy z trzech województw pomorskiego, zachodniopomorskiego oraz z kujawsko-pomorskiego z niecierpliwością czekają na przyszłoroczny, kolejny już VII Wojewódzki Zlot Aktywnych Krajoznawców, który zorganizuje Oddział PTTK im. Ziemi Chełmińskiej z Chełmna.

Krzysztof Czerepowicki

**ODDZIAŁ PTTK
im. ks. ppłk dr. Władysława Łęgi
w Grudziądzu**

**VI WOJEWÓDZKI ZLOT AKTYWNYCH KRAJOZNAWCÓW
GRUDZIĄDZ 6-7.10.2012 r.**

foto Maciej Wiśniewski